

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI TANULMÁNYOK
Tanulmánykötet

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI TANULMÁNYOK

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpontjának
tanulmánykötete

Szerkesztette:
Molnár D. Erzsébet és Molnár Ferenc

II. RF KMF – „RIK-U” Kft.
Beregszász–Ungvár
2021

ETO 300(=945.11)(477.87)

T 32

Tanulmánykötetünk első fejezetében a 19. századi nemzetiségi kérdés és törvényhozás változó tartalmának magyarországi összefüggéseivel foglalkozik. Az itt található írások olyan kérdéseket vizsgálnak, mint az 1860-as években kidolgozott nemzetiségi törvényjavaslatok és nemzetkonceptiók, az 1868-as nemzetiségi törvény és a multietnikus állam dilemmái, valamint az északkelet-magyarországi ruszin mozgalom kiegyezés előtti és utáni helyzete. A kiadvány többi fejezetében kárpátaljai tematikájú, történelmi és társadalomtudományi jellegű tanulmányok kerülnek közlésre. Kötetünket mindazoknak ajánljuk, akik betekintést kívánnak nyerni a Kárpát-medence, különösképpen a mai értelemben vett Kárpátalja új- és jelenkori történetébe, nemzetiségi, felekezeti, társadalom- és oktatáspolitikai viszonyaiba, valamint politikai és gazdasági helyzetébe.

Kiadásra javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2020.12.03., 8. számú jegyzőkönyv)

Készült a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpontja, Történelem- és Társadalomtudományi Tanszéke, valamint Kiadói Részlege közreműködésével.

Szerkesztette: *Molnár D. Erzsébet és Molnár Ferenc*
(II. RF KMF, Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpont,
Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék)

Lektorálta:

Dr. habil. Barta Róbert (intézetigazgató, egyetemi docens, Debreceni Egyetem BTK, Történelmi Intézet)

Dr. Brenzovics László (docens, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola,
Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék)

Prof. Dr. Erdődy Gábor (az MTA doktora, egyetemi tanár, Eötvös Loránd Tudományegyetem)

Dr. Fodor Gyula (rektorhelyettes, docens, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola,
Földtudományi és Turizmus Tanszék)

Kutassy Ilona (igazgatóhelyettes, Kárpátaljai Területi Állami Levéltár)

Prof. Dr. Mándrik Iván (professzor, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola,
Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék)

Dr. Molnár József (tanszékvezető, docens, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola,
Földtudományi és Turizmus Tanszék)

Dr. Orosz Ildikó (elnök, docens, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola,
Pedagógia és Pszichológia Tanszék)

Korrektúra: *Hnatik-Riskó Márta*

Műszaki szerkesztés és tördelés: *Vezsdel László*

Borítóterv: *Vezsdel László*

ETO-besorolás: *a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára*

A kiadásért felelnek:

Orosz Ildikó (elnök, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola)

Csernicskó István (rektor, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola)

Dobos Sándor (részlegvezető, Kiadói Részleg, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola)

A tanulmányok tartalmáért kizárólag a szerzők felelnek.

A kiadvány megjelenését támogatta az MTA Domus Kuratóriuma.

Kiadó: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (cím: 90 202 Beregszász, Kossuth tér 6.; e-mail: foiskola@kmf.uz.ua) és a „RIK-U” Kft. (cím: 88 000 Ungvár, Gagarin u. 36.; e-mail: print@rik.com.ua)

Nyomdai munkálatok: Kálvin Nyomda (cím: 90 202 Beregszász, Kossuth tér 4.; e-mail: kalvin.nyomda@gmail.com)

ISBN 978-617-7868-64-3

© A szerzők, 2021

© A szerkesztők, 2021

© II. RF KMF, Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpont 2021

TARTALOM

ELŐSZÓ	7
<i>Nemzetiségi kérdés és törvényhozás a 19. századi Magyarországon.....</i>	9
Deák Ágnes: NEMZETISÉGI TÖRVÉNYJAVASLAT-VÁLTOZATOK MAGYARORSZÁGON, 1861–1868.....	11
Gyáni Gábor: AZ 1868-AS NEMZETISÉGI TÖRVÉNY ÉS A MULTIETNIKUS ÁLLAM PROBLÉMÁJA.....	29
Lajtai L. László: A NEMZETISÉGI EGYENJOGÚSÁGRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY VITÁJA A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉSSEN ÉS A NEMZETKONCEPCIÓK ÖSSZECsapása	39
Molnár Ferenc: FEJEZETEK AZ ÉSZAKKELET-MAGYARORSZÁGI RUSZINOK NEOABSZOLUTIZMUS KORI TÖRTÉNETÉBŐL.....	63
Fedinec Csilla: RUSZIN ÖNMEGHATÁROZÁSI KÍSÉRLETEK AZ 1860-AS ÉVEKBEN	77
Molnár Ferenc: PANKOVICS ISTVÁN MUNKÁCSI PÜSPÖK ÉS A RUSZIN MOZGALOM	93
<i>Történelmi tanulmányok.....</i>	109
Dancs György: AZ ELSŐ KOLERAJÁRVÁNY ELLENI VÉDEKEZÉS SZEREPLŐI MAGYARORSZÁGON.....	111
Csatáry György: A BRASCSAJKÓ-LEVÉLTÁR IRATAI (1919–1952)	135
Szamborovszkyné Nagy Ibolya: A BEREKSZÁSZI REFORMÁTUS GYŰLEKEZET TEMPLOMÁNAK TÖRTÉNETE A KEZDETEKTŐL 1931-IG.....	183
Molnár D. Erzsébet: A SZOVJET MEGSZÁLLÁS KEZDETEI KÁRPÁTALJÁN 1944 OKTÓBERÉBEN.....	203
Váradai Natália: MINDENNAPOK ÉS HATÁR MENTI KAPCSOLATOK KÁRPÁTALJÁN A HRUSCSOV-ÉRÁBAN.....	215

<i>Kárpátalja. Közigazgatás, mobilitás, politika</i>	237
Molnár D. István: KÁRPÁTALJA LAKOSSÁGÁNAK TERÜLETI ELOSZLÁSA AZ ÚJONNAN KIALAKÍTOTT KÖZIGAZGATÁSI RENDSZER TÜKRÉBEN	239
Pallay Katalin: HAZATÉRNI VAGY OTTMARADNI? A KÁRPÁTALJAI MOBILIS HALLGATÓK LETELEPEDÉSÉRE HATÓ TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA.....	255
Darcsi Karolina – Orosz Ildikó – Molnár D. István: A „KMKSZ” – UMP SZEREPLÉSE A 2020-AS UKRAJNAI HELYHATÓSÁGI VÁLASZTÁSOKON	275
Orosz Ildikó – Pataki Gábor – Molnár D. István: BEREGSZÁSZ ÉS TÉRSÉGÉNEK FEJLESZTÉSI TERVE	289
<i>Recenziók</i>	317
Molnár Ferenc: A RÁKÓCZI-KOR KÁRPÁTALJAI NÉZŐPONTBÓL. CSATÁRY GYÖRGY: A RÁKÓCZI-KOR EMLÉKHELYEI KÁRPÁTALJÁN.....	319
Csatáry György: RECENZÍÓ AZ „ÖRZENI KINCSES TEMETŐKET.” A BEREGSZÁSZI KÖZTEMETŐ EGYKORI RÓMAI KATOLIKUS SÍRKERTJE CÍMŰ KIADVÁNYRÓL	323
Csernicskó István: MIT MUTAT A MÉRLEG? OROSZ ILDIKÓ–PALLAY KATALIN: A KÁRPÁTALJAI OKTATÁS HELYZETE A 2019-ES KÜLSŐ FÜGGETLEN ÉRETTSÉGI EREDMÉNYEINEK TÜKRÉBEN	327
Szilágyi Lajos: RECENZÍÓ OROSZ ILDIKÓ–PALLAY KATALIN A KÁRPÁTALJAI OKTATÁS HELYZETE A 2019-ES KÜLSŐ FÜGGETLEN ÉRETTSÉGI EREDMÉNYEINEK TÜKRÉBEN C. MONOGRÁFIÁJÁRÓL	331
Császár István: RECENZÍÓ A MENEKÜLTEK, MIGRÁNSOK, ÚJ HAZÁT KERESŐK CÍMŰ KÖTETRŐL	335
Asztalos Annamária: RECENZÍÓ A VOLT EGYSZER EGY MONARCHIA. VÁROS ÉS VIDÉK C. KIADVÁNYRÓL.....	343

Recenzió

Mit mutat a mérleg?

Orosz Ildikó–Pallay Katalin: *A kárpátaljai oktatás helyzete a 2019-es külső független érettségi eredményeinek tükrében*

Beregszász–Ungvár: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola – „RIK-U” Kft., 2020. 244 old.

A kárpátaljai magyar oktatás hitelessége, presztízse nagymértékben függ attól, milyen színvonalú képzést nyújtanak intézményeink. Hiába őrizzük meg és fejlesztjük teljessé ugyanis a magyar nyelvű oktatási rendszert, ha az ott szerzett tudás nem versenyképes, s ha az oktatás alacsony színvonala miatt iskoláink nem a társadalmi egyenlőtlenségek kiegyenlítését, hanem konzerválását és újratermelését segítik. Az oktatás színvonalának biztosítása azonban csak úgy lehetséges, ha követelményeinket és eredményeinket folyamatosan összevetjük egyrészt az ukrainai, másrészt például a magyarországi hasonló intézmények rendszerével. Nem engedhetjük meg magunknak, hogy az iskolát választó szülőknek a „magyar nyelvű **vagy** minőségi oktatás” dilemmájával kelljen szembenéznie. Fontos feladat, hogy a **vagy** kötőszó helyén az **és** álljon. A magyar nyelvű képzésnek egyben magas színvonalúnak és hatékonnak is kell(ene) lennie.

A 2008-ban bevezetett, majd fokozatosan általánosan kötelezővé tett külső független tesztelés, vagyis ahogy azt a leggyakrabban emlegetik a kárpátaljai magyarok, a ZNO bizonyos szempontból összemérhető adatokat nyújt az összevetéshez, vagyis ahhoz, hogy meghatározzuk, hogy az elvileg azonos körülmények között és egyforma követelmények alapján letett érettségi (és egyben felvételi) vizsgák eredményei alapján hol tartunk az országos átlaghoz, valamint a kárpátaljai intézmények eredményeihez viszonyítva, no és persze arra is lehetőséget nyújt, hogy képet kapjunk arról, hol tartanak a magyar tannyelvű iskoláink egymáshoz mérten.

Amióta először bevezették az ukrán nyelv és irodalom külső független tesztvizsgát, több tucatnyi előadásban, publikációban hívtuk fel a figyelmet arra, hogy ilyen formában ez a megmérettetés diszkriminatív, és eredményeit nem lehet és nem is szabad sem az ukrán nyelvtudás mérési eredményeként kezelni, sem pedig az iskoláinkban folyó képzés

* Rektor, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola; az MTA doktora

színvonalának meghatározására alkalmazni.¹ Több publikációban hívtuk fel a figyelmet arra is, hogy az iskoláinkban folyó munka minőségét csak és kizárólag a többi tantárgyból szervezett ZNO eredményeit is figyelembe véve, más intézmények eredményeivel összevetve lehet és kell értékelni, és hogy ezt az értékelést mindenképpen el kell végeznünk, ha tudni akarjuk, hol tartunk.²

Orosz Ildikó és Pally Katalin *A kárpátaljai oktatás helyzete a 2019-es külső független érettségi eredményeinek tükrében* című könyve épp ezzel próbálkozik: a 2019-es ZNO eredményeit elemzi széles kitekintéssel, több szempontból, és ezzel tükröt tart a kárpátaljai oktatás elé.

A kötet nem könnyű olvasmány, de hát a jövőnket meghatározó oktatás sem tréfadolog. A 244 oldalas kötetben rengeteg adatot dolgoznak fel a szerzők. Tantárgyanként mutatják be a 2019-es külső független tesztelés eredményeit, és bizony keményen szembesítenek bennünket a tényekkel. Ahelyett, hogy hosszasan ismertetném a kutatók következtetéseit, néhány olyan kérdésre szeretném ráirányítani a figyelmet, amelyek továbbgondolásra érdemesek.

Mindenképpen elgondolkodtató például az a tény, hogy az adatok alapján az ukrainai közoktatás meglehetősen alacsony színvonalú. Erről

¹ Csernicskó István, Ferenc Viktória: Az ukrainai oktatáspolitikai és a kárpátaljai magyar felsőoktatás. In: Horváth István és Tódor Erika Mária szerk., *Nemzetállamok, globalizáció és kétnyelvűség*. Kolozsvár: Nemzeti Kisebbségkutató Intézet–Kriterion, 2009. 25–40. old.; Csernicskó István: Káosz és diszkrimináció az ukrainai nemzetiségi iskolákban. *Közoktatás XX* (2015)/3–4: 5–6.; Черничко Степан: Проблемні питання викладання української мови у школах з угорською мовою навчання. In: Герцог Юрій ред.: *Державотворча й об'єднувальна функції української мови: реалії, здобутки, перспективи*. Ужгород: Поліграфцентр Ліра, 2009. с. 105–116.; Черничко Степан: Ще раз про проблеми викладання української мови у школах з угорською мовою навчання. In: Герцог Юрій ред., *Розвиток гуманітарного співробітництва в українсько-угорському прикордонному регіоні: аналіз, оцінки*. Ужгород: Поліграфцентр „Ліра”, 2011. с. 213–224.; Черничко Степан: Дискримінація учасників шкіл України з венгерським мовним навчанням. In: Márku Anita és Tóth Enikő szerk. *Többnyelvűség, regionalitás, nyelvoktatás. Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból III*. Ungvár: RIK-U, 2017. с. 223–233.

² Csernicskó István: Néhány gondolat az ukrainai és a kárpátaljai oktatás színvonaláról, számadatok alapján. *Közoktatás XIX* (2014)/3–4: 9–10.; Csernicskó István: A kárpátaljai magyar nyelvű oktatás színvonaláról. In: Márku Anita; Hires-László Kornélia szerk. *Nyelvoktatás, kétnyelvűség, nyelv tájkép. Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból*. Ungvár: Audentia, 2015. 13–26. old.; Bárány Erzsébet, Csernicskó István, Huszti Ilona: Kisebbségi kétnyelvűség és integráció: biztos, hogy a két(tan)nyelvű oktatás a megoldás? In: Kozmács István szerk. *Kétnyelvűségi szöveggyűjtemény*. Nyitra: Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara, 2015. 177–211. old.; Beregszászi Anikó, Csernicskó István: Kidobott pénz vagy megtérülő befektetés? Az ukrán nyelv oktatása Kárpátalja magyar iskoláiban. *Magyar Nyelvőr* 141 (2017)/3: 292–309.; Huszti Ilona, Csernicskó István, Bárány Erzsébet: Bilingual education: the best solution for Hungarians in Ukraine? *Compare: A Journal of Comparative and International Education* 49 (2019)/6: 1002–1009.

tanúskodik, hogy a legtöbb tantárgyból a 200 pontos skálán az országos átlageredmény nem éri el a 150 pontot sem, a 12-es skálán pedig 7 pontnál alacsonyabb.

Ukrán nyelvből az országos átlageredmény a 200-as skálán 141,1 pont, a 12-es skálán 6,1. Nos, figyelembe véve, hogy a 2018/2019-es tanévben az ukrainai közoktatásban részt vevőknek körülbelül a 97 százaléka ukrán tannyelvű intézményben végzett, felmerül a kérdés: vajon érdemes-e ukrán nyelvű oktatásra átállítani a jelenleg még létező kisebbségi nyelvű iskolákat, ha az ukrán tannyelvű intézményekben csak ilyen alacsony szintű eredményre tudják felkészíteni az érettségizőket ukrán nyelvből és irodalomból? A kérdés persze retorikai, hiszen tudjuk: a 2017-es oktatási kerettörvény, a 2019-es államnyelvi törvény és a 2020-as közoktatási törvény nem azért vezeti át 2023-tól a ma még magyar tannyelvű iskolákat a (részben) államnyelvi oktatásra, mert a cél az ukrán nyelvtudás szintjének emelése, hanem mert ez a lépés (ukrán) nemzetpolitikai célokat szolgál.

A magyar tannyelvű iskolák átlageredményeit tekintve alapos elemzésre érdemes az a tény, hogy a magyar tannyelvű iskolákban érettségizőknek az átlageredményei (a kémiát kivéve) minden tárgyból (tehát nem csak ukránból) gyengébbek, mint az országos és a kárpátaljai átlag. Tekintettel arra, hogy a 2008-as ZNO eredményeinek elemzése során a jelen kötet egyik szerzője, Orosz Ildikó még arra a következtetésre jutott, hogy a legtöbb választható tantárgyból a magyar tannyelvű iskolákban érettségizettek elérték vagy némileg meg is haladták a kárpátaljai ukrán tannyelvű iskolákban érettségizettek szintjét (például matematikából, biológiából, fizikából jobb teljesítményt nyújtottak ukrán iskolákban érettségizett kortársaikhoz képest), illetve hogy a magyar tannyelvű líceumok és gimnáziumok diákjai átlagban jobb teljesítményt nyújtottak, mint a hasonló típusú ukrán nyelven oktató intézmények végzősei³, ez az eredmény nem ad sok okot az öröme. Ez az adatsor akkor is alaposan megfontolandó, ha láthatjuk, hogy a 2019-es ZNO során jellemzően nem voltak statisztikailag szignifikáns eltérések az országos, kárpátaljai, illetve magyar iskolák átlageredményei között.

Figyelemre érdemes adat az is, hogy Orosz Ildikó és Pally Katalin alapos és több szempontú elemzése rávilágít arra is, hogy jelentős különbség van a hagyományos középiskolákban, illetve a tehetséggondozó intézményekben (líceumokban és gimnáziumokban) érettségizők teljesítménye között. A 2000-es évek elején egy empirikus kérdőíves kutatás eredményei

³ Orosz Ildikó: *Két évtized távlatából*. Ungvár: PoliPrint, 2012. 150–164. old.

már rámutattak arra, hogy szignifikáns különbség van a különböző iskolatípusban tanuló kárpátaljai magyar fiatalok nyelvi produktói között.⁴ A 2019-es ZNO adatai azt mutatják, hogy ez a különbség megmaradt, és nemcsak a nyelvhasználat területén jelentkezik. Ebből az adatból egyrészt az következik, hogy a tehetséggondozó intézményeink teszik a dolgukat, és küldetésüknek megfelelően valóban magasabb szintű tudást nyújtanak, mint a hagyományos középiskolák. Fontos azonban, hogy a tradicionális iskoláinkat is jó oktatási szint jellemezze.

Számtalan figyelemre érdemes adatot találhatnak még a kötetben azok, akik elolvassák a szöveget, és átrágják magukat a sok-sok táblázaton. Figyelmébe ajánlom ezt a könyvet mindazoknak, akik tudni szeretnék, hol áll Kárpátalja, azon belül a kárpátaljai magyar nyelvű oktatás az országon belül. De elolvasásra ajánlom a kötetet az intézményvezetőknek, a szaktanároknak is, mert felmérhető, hogy miként teljesít másokhoz viszonyítva az adott iskola, illetve felmérhető, hogy az iskolán belül hol tart egy-egy tantárgy oktatása. Érdeemes átlapozniuk a kötetet azoknak a szülőknek is, akik iskolaválasztás előtt állnak, hiszen minden apuka és anyuka a legjobbat szeretné gyermekének, ebből a kötetből pedig számszerűsíthető adatokat nyerhetünk arról, hogy a kiszemelt iskolák hogyan szerepeltek a ZNO-n 2019-ben.

Magyar szakosként személy szerint nagyon sajnálom, hogy a magyar nyelv és irodalom külső független tesztelés eredményeit nem elemezhettké a szerzők, hiszen az ukrán állam sajnos a kéréseink ellenére 2008 óta nem hajlandó megszervezni a kisebbségek nyelvéből és irodalmából a ZNO-t. De ez már egy másik történet.

Orosz Ildikó és Pallay Katalin kötete olyan elemzés, amely tükröt tart elénk. Magukra vessenek a szerzők, amiért ilyen izgalmas, tanulságos és fontos kötetet állítottak össze. Biztos vagyok benne ugyanis, hogy nemcsak én várom türelmetlenül már tőlük a 2020-as ZNO adatainak és eredményeinek alapos és részletes elemzését is. Sőt: ZNO lesz 2021-ben is...

⁴ Beregszászi Anikó – Csernicskó István: Egy új iskolatípus mint társadalmi és nyelvi strukturáló tényező? *Magyar Nyelv* C(2004)/2: 195–203.

Т 32 Публікації на суспільну тематику. Наукове видання (збірник наукових праць) Науково-дослідного центру ім. Тиводора Легоцькі при Закарпатському угорському інституті ім. Ференца Ракоці II / Редактори: Єлизавета Молнар Д. та Федір Молнар. Берегове–Ужгород: ЗУІ ім. Ф.Ракоці II – ТОВ «РІК-У», 2021. – 352 с. (угорською мовою)

ISBN 978-617-7868-64-3

Дослідження у першому розділі збірника присвячені вивченню національного питання в Угорщині та законодавчих ініціатив XIX століття у цій сфері. Зокрема, це питання розроблених у 1860-х роках законопроектів про національності і національних концепцій; Закон про національності 1868 року та дилеми мультиетнічної держави, а також становище русинського руху в Північно-Східній Угорщині до і після австро-угорського компромісу. В інших розділах вміщені публікації на закарпатську тематику історичного та суспільного характеру. Видання рекомендується усім, хто цікавиться новітньою та сучасною історією Карпатського басейну, зокрема сучасного Закарпаття, національними, релігійними, суспільними та освітніми відносинами, політичним та економічним становищем краю.

УДК 300(=945.11)(477.87)

Наукове видання

Публікації на суспільну тематику

Збірник наукових праць

2021 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ
(протокол №8 від 03.12.2020 р.)

Підготовлено Науково-дослідним центром ім. Тіводора Легоцькі спільно з кафедрою історії
та суспільних дисциплін і Видавничим відділом ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ

Редактори: *Єлизавета Молнар Д. та Федір Молнар*
(ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ, Науково-дослідний центр ім. Тіводора Легоцькі,
Кафедра історії та суспільних дисциплін)

Рецензенти:

Роберт Барта, габілітований доктор (директор Інституту, доцент університету,
факультет суспільних наук Дебреценського університету, Інститут історії)

Василь Брензович, кандидат історичних наук (доцент, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ,
кафедра історії та суспільних дисциплін)

др. Габор Ердовді, професор (доктор Академії наук Угорщини, викладач університету,
Науковий університет ім. Лоранда Етвеша)

Дюло Фодор, кандидат географічних наук (проректор, доцент, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ,
кафедра географії та туризму)

Олена Куташи (заступник директора, Державний архів Закарпатської області)

Іван Мандрик, доктор історичних наук (професор, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ,
кафедра історії та суспільних дисциплін)

Йосип Молнар, кандидат географічних наук (завідувач кафедри, доцент, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ,
кафедра географії та туризму)

Льдіко Орос, кандидат педагогічних наук (президент ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ, доцент, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ,
кафедра педагогіки та психології)

Коректура: *Марта Гнатик-Рішко*

Технічне редагування та верстка: *Ласло Веждед*

Обкладинка: *Ласло Веждед*

УДК: *Бібліотечно-інформаційний центр „Опаціої Черє Янош” при ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ*

Відповідальні за випуск:

Льдіко Орос (президент Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ)

Степан Черничко (ректор Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ)

Олександр Добош (начальник Видавничого відділу ЗУІ ім. Ференца Ракоці ІІ)

За зміст опублікованих наукових праць відповідальність несуть автори.

Видання опубліковане за підтримки Кураторії «Domus» АН Угорщини

Видавництво: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90 202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua) *Статут «Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ» (Затверджено протоколом загальних зборів Благодійного фонду За ЗУІ, протокол №1 від 09.12.2019р., прийнято Загальними зборами ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ, протокол №2 від 11.11.2019р., зареєстровано Центром надання адміністративних послуг Берегівської міської ради, 12.12.2019р.) та ТОВ «РІК-У»* (адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88 000. Електронна пошта: print@rik.com.ua) *Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року*

Поліграфічні послуги: ПП Лац Ч.С. (пл. Кошута 4, м. Берегове, 90 202. Електронна пошта: kalvin.nyomda@gmail.com)

Підписано до друку 17.12.2020 Шрифт «Times New Roman». Папір офсетний, щільністю 70 г/м².
Ум. друк. арк. 28,6. Формат 70x100/16. Замовл. №69. Тираж 200.